

Een stuiptrekkend geheugen als knetterend bijengezoem

Trouw 23-6-2001

Dans

Eva van Schaik

DEN HAAG – Geheugenverlies is vreselijk. Over een grenzeloos en bovenmatig ontwikkeld geheugen te moeten beschikken is nog veel erger, zo beschrijft de Russische neuroloog Alexandr Lurija zijn patiënt S. in zijn boek 'The mind of a mnemonist'.

Het teveel aan geheugen maakte de man stuurloos, want zijn waarnemingen kon hij niet meer in een coherent, eenduidig verhaal vertalen. Het kompas onder zijn schedel moest zoveel informatie verstouwen dat zingeving hem onmogelijk werd. Al negen jaar geleden kwam beeldend kunstenaar Haraldt van Noordt dit aangrijpende relaas op het spoor. Samen met componist Gene Carl en choreograaf Thom Stuart werkte hij dit toen uit in de multimediaproductie 'Gray Matter'. Helemaal geslaagd achtte hij dat resultaat niet, maar het geval-S liet hem niet los. In hem is immers zonder veel moeite een voorbode van de westerse mens in de 21ste eeuw te zien, die door de massamedia en het wereldwijde web in een zelfde uitzichtloze positie verzeilt.

Ditmaal vond Haraldt van Noordt de Russische componist Maxim Franke, onder andere bekend door zijn elektronische composities voor William Forsythe, en de Portugese danser-choreograaf Bruno Listopad bereid om een nieuwe poging te wagen. Vooral de laatste is een voor de hand liggende keuze. De in Rotterdam afgestudeerde Portugees heeft met zijn dramatische vormgeving van 'fysieke schizofrenie' al vele prijzen in de wacht gesleept. Hij kan zijn lichaam laten slungelen en stuipen in onvoorspelbare contracties, alsof zijn bloedsomloop hem onregelbare elektrische scheuten bezorgt.

Wat daarbij fascineert is Listopads geweldige fysieke beheersing. Nu eens oogt deze beweging met zijn glimmende kaalgeschoren schedel als een slope pop, dan barst zijn lichaam opeens los in geraaskal. Hij baant zich op zijn polsen en ellebogen een weg, tekent vanuit zijn heupen en knieën schots en scheve lijnen in de ruimte en zwengelt zichzelf met molenwiekende armen op, met tollend hoofd. Breakdance en ballet gaan in zijn lijf een geheimzinnig verbond aan. In danskunstige zin is Listopad de wederopstanding van S.

Om de ontsporingen in zijn lichaam een tegenpool te geven ziet hij zich op de vloer van het Haagse Korzotheater geconfronteerd met de prachtige danseres Gunvor Karlsen en een verrijdbaar staketsel met videoprojector en

scherm. Zij komt op in haar zand- en kleikleurige wijde broek en T-shirt en maakt op slag duidelijk hoe haar scherp en tot in de kleinste details zij de ruimte als haar partner neemt, met oriëntaalse dansgebaren, golvende heupzwaaien, subtiele vingertoetsen. Eeuwenoude en eigentijdse bewegingstechnieken voegt zij samen. Op het scherm tussen deze man en hem ontsprende vrouw zijn enkele regels in Russische letters afgebeeld. Voor ons is het gedicht van Anna Achmatova uit haar bundel 'Het zesde zintuig' dus even onleesbaar als voor S. Maar wij hebben wel het programmastencil dat ons leert: „Er moet een simpel leven zijn, een plek / waar licht en vrolijkheid gedijen / daar staat een meisje 's avonds bij het hek / te praten met een buurman, slechts de bijen / verstaan dit allertederste gesprek.”

Zo teder de Zweedse Gunvor Karlsen haar lichaam laat spreken, zo knalend, knetterend en ritselend laat componist Franke de bijen rond de twee lichamen zoemen. Een prachtig effect is de videomontage 'Raoul Coelho' en beeldbewerking 'Andreas Hack' van de onleesbare lettertekens, die net zo lang over en in elkaar schuiven totdat een beeld van de ingewanden van een computer ontstaat.

Tot zover gaat alles goed in deze choreografie. Na de pauze is het computerbeeld vervangen door een fragment uit een Perzisch tapijt. In een lange solo herhaalt Listopad de psychosomatische stuurloosheid, terwijl het Perzische tapijt in een wazige kleurbrij en vervolgens in roodoplichtende hersenkwabben verandert. De danseres leest voor uit de rapportages van de neuroloog maar dit tweede deel voegt helaas weinig aan het eerste toe en laat veeleer zien dat Listopad wel als danser maar niet als choreograaf greep heeft op het neurologische raadsel-S. Wat rest is de fraaie belichting, die hem in schemerduister door het scherm laat gaan.

Nog vanavond in het Haagse Korzo Theater.